

Les 4: Verbinden maakt verbonden

Je denkt na over het gebruik en het nut van signaalwoorden. Je gebruikt die woordsoorten in zinnen of korte teksten.

A Signaalwoorden herkennen

Wat zijn signaalwoorden?

Signaalwoorden zijn korte woordjes. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

Er bestaan verschillende soorten signaalwoorden. Ze duiden allemaal een verband aan.

Signaalwoorden helpen je bij het maken van een samenvatting of schema.

In een schema kun je de pijlen in gedachten vaak vervangen door signaalwoorden.

1 Markeer de signaalwoorden. Denk aan de taalweter.

Trucs van zakkenrollers

Dieven, bijvoorbeeld zakkenrollers, hebben het vooral voorzien op mensen zoals jij en ik. Drukte bij tram- of bushaltes werkt als een magneet op zakkenrollers. In warenhuizen waar het bij de kassa's erg druk is, slaan zij echter ook vaak hun slag. Een ideaal terrein vormen schoenenzaken. Terwijl de klant voor de spiegel zijn nieuwe schoenen bewondert, gaan zakkenrollers er met de tas vandoor. Zakkenrollers proberen paniek te zaaien door 'Houd de dief!' te roepen, waardoor mensen instinctief naar hun portemonnee grijpen om te zien of zij niet het slachtoffer zijn geworden. Vervolgens weten ze waar het geld zit, zodat het voor hen makkelijk is om hun slag te slaan. Daarnaast hebben zakkenrollers een aantal trucs in huis om de aandacht van hun slachtoffers af te leiden zodat ze hun slag kunnen slaan.

2 Kies drie signaalwoorden uit de tekst en gebruik ze in een zin.

1 _____ *eigen invulling*

2 _____

3 _____

3 Noteer in het vervolg van de tekst na elk signaalwoord welke relatie het woord aangeeft. Kies uit: *tijd, opsomming, middel, vergelijking, voorbeeld, tegenstelling, oorzaak, gevolg, voorwaarde*.

Hier enkele van hun trucjes:

ten eerste (*opsomming, tijd*) vraagt een zakkenroller soms de weg. Zo leidt hij de aandacht af van zijn bevriende dief. Vervolgens (*opsomming, tijd*) kan die gemakkelijk het slachtoffer bestellen.

Soms gebruikt de dief een jas of een krant. Daarmee (_____ *middel* _____) kan hij een tas of broekzak bedekken van een slachtoffer en zo ongehinderd zijn slag slaan. De politie kent de trucjes van deze mensen wel, maar (_____ *tegenstelling* _____) kan ze moeilijk op heterdaad betrappen. Desondanks (_____ *tegenstelling* _____) worden vele bendes opgerold.

Er zijn echter (_____ *tegenstelling* _____) zakkenrollers die zich zelfs als politieagent voordoen. Omdat (_____ *oorzaak* _____) iedereen respect heeft voor een agent, is het simpel voor deze bendes om iemand te bestellen.

Ideaal zijn ook plekken waar veel toeristen samenkomen. Iedereen kijkt naar de gebouwen en attracties, waardoor (_____ *gevolg* _____) hun aandacht is afgeleid. Zelfs wanneer je bijvoorbeeld (_____ *voorbeeld* _____) in een restaurant zit te eten, kan de zakkenroller aan de tafel achter je zitten. Hij zit met zijn rug naar je toe en tast in je jaszak, die over je stoel hangt.

Opletten dus voor je geld! Tenzij (_____ *voorwaarde, tegenstelling* _____) je natuurlijk geen geld hebt. Toch één voordeel, niet?

B Signaalwoorden van tijd en opsomming

- **Signaalwoorden van tijd** ordenen de informatie in een tekst chronologisch. Wat eerst gebeurde, komt op de eerste plaats. Wat later gebeurde, wordt daarna verteld.
- Bv. *eerst, dan, ten slotte, verder ...*

4 a Zet de instructies voor de truc 'een heel gebleven touwtje' van les 2 in de juiste volgorde.

- 6 Houd beide halve rietjes terug tegen elkaar en trek het touwtje er langzaam uit.
- 1 Zet met een stifst een streepje in de helft van het rietje en maak een snede in het midden.
- 2 Steek het touwtje door het rietje.
- 4 Houd met je ene hand de uiteinden van het touwtje onderaan vast.
- 5 Je knipt de top van het gevouwen rietje af.
- 3 Je plooit het rietje dubbel.

b Schrijf de instructies opnieuw, maar gebruik nu signaalwoorden om aan te duiden wat je eerst moet doen, wat daarop volgt ... Onderstreep in je tekst de signaalwoorden die je gebruikte.

Eerst zet je met een stift een streepje in de helft van het rietje. Dan maak je een snede in het midden.

Daarna steek je het touwtje door het rietje.

Vervolgens plooi je het rietje dubbel.

Dan houd je met je ene hand onderaan de uiteinden van het touwtje vast.

Daarna knip je de top van het gevouwen rietje af.

Ten slotte houd je de beide halve rietjes weer tegen elkaar en trek je het touwtje er langzaam uit.

C Signaalwoorden van middel

● **Signaalwoorden van middel** geven aan waarmee een bepaalde taak uitgevoerd wordt.

● Bv. *daarmee, met, met behulp van, waarmee ...*

- 5 Maak van twee zinnen één zin met behulp van een signaalwoord. Sommige woorden hoef je dan niet meer te herhalen.
Kies uit: *waarmee, door middel van, met behulp van.*

Voorbeeld:

Plots haalde de illusionist een zaag tevoorschijn. Hij zaagde zijn vrouw doormidden.

Plots haalde de illusionist een zaag tevoorschijn waarmee hij zijn vrouw doormidden zaagde.

Ik sluit mijn camera op de computer aan. Ik doe dat met een USB-kabel.

Ik sluit mijn camera op de computer aan door middel van een USB-kabel.

De man voerde zijn show op. Hij heeft een assistente.

De man voerde zijn show op met behulp van zijn assistente.

De pitta heeft sterke poten. Met die sterke poten springt hij over de bosgrond.

De pitta heeft sterke poten waarmee hij over de bosgrond springt.

Een pitta is een zangvogel, een pita een met vlees gevuld broodje.

- ▲ Je mag één signaalwoord een tweede keer gebruiken.

Ik heb een goocheldoos. Met die goocheldoos kan ik het publiek verrassen.

Ik heb een goocheldoos waarmee ik het publiek kan verrassen.

D Signaalwoorden van vergelijking en voorbeeld

● **Signaalwoorden van vergelijking** vergelijken woorden met iets dat er ongeveer hetzelfde uitziet, ruikt, aanvoelt, klinkt ...

● Bv. *als, zoals, alsof ...*

● **Signaalwoorden van voorbeeld** kondigen aan dat er voorbeelden volgen.

● Bv. *zoals, bijvoorbeeld ...*

- 6 Vul de zinnen aan zodat je een vergelijking krijgt of een voorbeeld geeft. Gebruik de woorden of woordgroepen die tussen haakjes staan. Denk aan de taalweter!
Kies uit: *bijvoorbeeld, zoals, zo ... als, als.*

Voorbeeld:

Deze actiefilm wordt een even groot succes. (de vorige film)

Deze actiefilm wordt een even groot succes als de vorige film.

Jan denkt dat hij een held is. (Superman)

Jan denkt dat hij een held is zoals Superman.

Mislukt een truc, dan gaat de goochelaar af als een gieter.

In de bekende film lijkt King Kong groot. (flatgebouw)

In de bekende film lijkt King Kong zo groot als een flatgebouw.

- ▲ Trucage gebruikt men tegenwoordig in vele films. (Zoek zelf een voorbeeld.)

Trucage gebruikt men tegenwoordig in vele films, bijvoorbeeld in 'Pirates of the Caribbean'.

E Signaalwoorden van tegenstelling

● **Signaalwoorden van tegenstelling** geven een tegenstelling aan.

● Bv. *maar, in tegenstelling tot, echter ...*

- 7 Maak van deze twee zinnen één. Denk aan de taalweter!
 Let op: voor 'maar' gebruik je meestal een komma.
 Kies uit: *maar, hoewel.*

De maanlanding bleek eerst nep te zijn. De Amerikanen bewezen het tegendeel

De maanlanding bleek eerst nep te zijn, maar de Amerikanen bewezen het tegendeel.

Het wijfje van de priëlvogel heeft een bruine kleur. Het mannetje is bont gekleurd.

Het wijfje van de priëlvogel heeft een bruine kleur, maar het mannetje is bont gekleurd.

- ▲ Ruimtereizen kosten handenvol geld. Men blijft er veel geld aan spenderen.

Hoewel ruimtereizen handenvol geld kosten, blijft men er veel geld aan spenderen.

F Signaalwoorden van oorzaak-gevolg

Wat is een oorzaak? En een gevolg?

Een gevolg heeft altijd een oorzaak. En een oorzaak heeft altijd een gevolg.
 De oorzaak komt altijd eerst. Daarna pas het gevolg.

Bv. *Als ze zich stilhield, dan zouden ze haar misschien niet opmerken.*

De twee wachters zetten hun ronde verder, waardoor Mara opgelucht haar schuilplaats kon verlaten.

- 8 Maak van deze twee zinnen één. Denk aan de taalweter!
 Kies uit: *waardoor, omdat, zodat.*

Voorbeeld:

De camera heeft een snelle sluitertijd. De foto is scherp.

De camera heeft een snelle sluitertijd zodat de foto scherp is.

De goochelaar was ziek. De vertoning werd afgelast.

De goochelaar was ziek, waardoor de vertoning werd afgelast.

De beroemde acteur huurde een stuntman in. De scène was te gevaarlijk.

De beroemde acteur huurde een stuntman in omdat de scène te gevaarlijk was.

- ▲ Ik zette mijn camera op een statief. Ik kon bij op de foto.

Ik zette mijn camera op een statief, zodat ik bij op de foto kon.

G Signaalwoorden van voorwaarde

- **Signaalwoorden van voorwaarde** kondigen steeds aan dat er éérs aan een bepaalde voorwaarde moet voldaan worden vooraleer de volgende stap kan gezet worden.
- Bv. *als, mits, tenzij* ...

9 Vul de zin aan met een voorwaarde. Het signaalwoord is gegeven.

Voorbeeld:

Ik wil vanavond naar de voorstelling gaan, tenzij *het stortregent.* *eigen invulling*

Met een digitale camera kun je veel, als _____

Ik zal je het geheim van de truc vertellen, op voorwaarde dat _____

Later wil ik astronaut worden, tenzij _____

▲ De preevogel zal zeker uitsterven, tenzij _____

H Alles door elkaar!

10 Vul een passend signaalwoord in. Kies uit: *als, eerst (2x), tenzij, met behulp van, zodat, bijvoorbeeld, desondanks, waardoor*.

Een digitale camera levert je heel wat mooie vakantiekiekjes op.

Als je hem mee op reis neemt, lees je het best eerst de handleiding waardoor/zodat je problemen bij het fotograferen vermijdt.

Desondanks zullen heel wat foto's niet echt geslaagd zijn doordat ze bijvoorbeeld overbelicht zijn of net onderbelicht.

Maar meestal kun je dat nadien wel corrigeren met behulp van je computer.

Tenzij je natuurlijk eerst je toestel zo programmeert dat hij zelf de correcties maakt op het moment dat je afdrukt.

Zo zorg je ervoor dat je nog jaren kunt terugblikken op leuke vakantiefoto's, zodat/waardoor je al deze fijne momenten kunt herbeleven. Al is het natuurlijk maar een foto.